

rechte uitgewerkte antithetische theorie? Of een antithetische stijl-leer? Of althans fragmenten daarvan? Of aphorismen? Die men bundelen kan?

Men zou voet kunnen geven aan de gedachte, dat daar toch eigenlijk wel een *aanleiding* toe was in de periode, die Hij onder de menschen beneden doorgebracht heeft. Wij hebben het oog op de toenemende verhellensieering van Israëls leven en denken uit die dagen. Ook de wetenschap, de kunst stonden onder sterk helleense beïnvloeding. Zoo bijv. de muziek; gelijk voor „heilige” cultus-handelingen de hebreuwsche taal zich koppig handhaafde, maar voor den cultuur-handel het grieksch zich liet gelden, zoo bleef voor tempel-cultisch gebruik de joodsche muziek den liturg binden, maar vocht daarbuiten voor profaan-cultureel gebruik de „vrije” helleense muziek tegen den israhelietischen stijl. De helleniseering drong al verder door. En daarmee ook de voorliefde voor een leeraar-met-eigen-systeem, die „wat n i e u w s” te hooren geeft.

Dingt nu de Christus naar een plaats in deze rij? O neen.

Hij is daartoe onwillig.

Want Hij is niet maar „een mensch”, doch DE Adam.

De menschenzoon.

De tweede Adam.

En dat zijn van Adam bepaalt zijn werk op aarde. Gelijk ook straks dat in den hemel.

Want de eerste Adam was — althans voor wie niet evolutionistisch denkt — geen kind, en geen speelsche naieveling. Hij had — om in de taal der nederlandsche confessie te spreken — weliswaar met *alle andere schepsel* zijn „officium”, zijn taak, als onderdeel van ’t gemaakt geheel der werken Gods. Maar bij hem (als bij den engel) is het „officium” tot ambt geworden. Om ambtsdrager te kunnen zijn, daartoe is hij door God gemaakt, niet maar als een onderdeel van de groote wereldmachine, doch ook als door God aangestelde *m a c h i n i s t*. Verantwoordelijk, niet zozeer in die eerste, als wel in die tweede qualiteit.

Deze bestemming van den „adam” (mensch) tot zulk een verantwoordelijk ambtswerk bepaalt nu verder heel zijn optreden, en al zijn relaties. Ze bepaalt zelfs zijn qualiteiten; want God schept hem zóódanig als Hij hem hebben wil; en als doelbewust ambtsdrager wil hem God zien. Van hier uit gezien, vervalt de constructie van den „naieven” (geen doel zich stellenden) oer-mensch; en krijgt de mensch het praedicaat van „medearbeider Gods”, en wordt zijn arbeid opgenomen in een zóó breed-kozmisch verband, dat hij in de oorspronkelijke wereld der paradijsale zuiverheid vanzelf „liturgie” heeten mag, d.w.z. dienst in en aan het Rijk. Welk Rijk?

de Kerkenordening. Hij acht na grondig onderzoek voor zichzelf bewezen, dat het tegen Gods Woord of de Kerkenordening indruischt. Nu spreekt de kerkeraad uit, dat hij het bewuste besluit voorloopig niet-voor-vast-en-bondig zal houden en het dus in de door hem geregeerde kerk voorloopig niet zal uitvoeren. Tegelijk evenwel stelt die kerkeraad zijn bezwaren in den kerkelijken weg aan de orde: eerst op de classis, dan op de synode. En als dan eindelijk de synode een definitieve beslissing neemt, moet er ook een definitieve oplossing van het conflict komen. Hetzij doordat de bezwaren van den Kerkeraad worden weggenomen; hetzij doordat het besluit wordt gewijzigd of opgeheven; hetzij doordat er een breuk ontstaat tusschen die bezwaarde kerk en de kerken, welke die synode volgen.

Deze laatste mogelijkheid nu achten de „vrijgemaakten” de eenig goede, wij gereformeerde en Schriftuurlijke.

Men merkt het: het geschil concentreert zich om het zinnetje: „t e n z i j d a t h e t b e w e z e n w o r d e”.

De synodocratische opvatting welke ds Spier thans óók huldigt zegt: de onschriftuurlijkheid van een genomen besluit moet bewezen worden v o o r d e v e r g a d e r i n g d i e h e t b e s l u i t n a m e n p a s a l s d e z e d a t g e l e v e r d e b e w i j s a n v a a r d t, m a g d e b e z w a a r d e k e r k e r a a d h e t d o o r h e m g e w r a a k t e b e s l u i t v e r w e r p e n .⁹⁾

Neen, zeggen de vrijgemaakten, als een kerkeraad — en ook een kerklid — na ernstig onderzoek — het v o o r z i c h z e l f b e w e z e n a c h t, d a t e e n b e s l u i t n i e t - s c h r i f t u u r l i j k i s, m o e t h i j z o o ’ n b e s l u i t d i r e c t v o o r n i e t - v a s t - e n - b o n d i g h o u d e n . N a t u u r l i j k z o o, d a t h i j z i c h o n m i d d e l l i j k m e t d i t b e w i j s ó ó k i n d e n k e r k e l i j k e n w e g t o t d e m e e r d e r e v e r g a d e r i n g e n w e n d t . C. V.

⁹⁾ In tegenstelling met wat sinds de doleantie in de gereformeerde kerken recht was, bepaalde de buitengewone Synode van Utrecht, dat over het al of niet in overeenstemming zijn met Gods Woord, dus over het „bewezen worde”, binnen het kerkverband „de beslissing ten slotte moet verblijven aan de Generale Synode (welke overeenkomstig art. 36 K.O. zeggenschap heeft)” en dat eveneens „het beslissend oordeel of de uitvoering van het besluit eener kerkelijke vergadering hangende het appel daartegen voorloopig kan worden opgeschort, in elk bijzonder geval staant bij de desbetreffende vergadering”. Door deze bepalingen is het oude ratificatie-recht en het recht om binnen het kerkverband een synodebesluit voor niet-vast-en-bondig te verklaren, zelfs gedurende den tijd, dat men in den kerkelijken weg daartegen bezwaar maakt, vernietigd.

Dat Rijk, waarvan God de Koning is, het Koninkrijk der hemelen dus, hetwelk zijn onderdanen over twee afdeelingen van den kosmos heeft verdeeld: een „boven”- en een „beneden”-afdeeling.

Is nu dit het beeld van den eersten Adam, dan kan de Christus slechts dan zijn naam van tweeden Adam terecht dragen, indien ook Hij — als mensch — binnen het kader van deze ambtskategorieën valt en vallen wil. Juist als tweede Adam grijpe de Christus dus naar de S c h r i f t e n . Die bepalen zijn werk en dus zijn qualiteiten. Hij wil, noch aangaande zijn ambtswerk, noch aangaande zijn daartoe toebehorende qualiteiten ook maar iets weten of doen weten zonder de S c h r i f t e n , die Hij zelf trouwens altijd te zijner legitimatie a a n h a a l t .

We moeten steeds weer den vinger op dit detail leggen, omdat we anders niet komen waar we moeten zijn. „Jezussen” (Jozua’s) zijn er honderden geweest; en ze zijn er nog in ghettos en op marktterreinen. En, zoo men strikt de taal nemen wil: „christussen” (d.w.z. „gezuifden”) zijn er miljoenen geweest en ze zijn er nog in katakomben en gelukkig ook op de pleinen der stad. Maar dat de Zoon van Maria en Jozef (naar men meende) den inhoud van den naam Jezus (Jozua) en Menschenzoon en tweeden Adam w a a r l i j k e n u i t p u t t e n d z o u v e r d i e n e n , e n d a t i n H e m d e g o d d e l i j k e a a n s t e l l i n g d e f i n i t i e f e n d e b e k w a a m m a k i n g a d a e q u a a t z o u z i j n , e n o o k g e w e e s t i s e n v a n d a a g n o g i s, d a t w e t e n w e n i e t u i t d e n k l a n k d e r n a m e n , n o c h l e z e n w e h e t a f u i t z i j n v e r l e d e n p a r o u s i e , z i j n h i s t o r i s c h e v e r s c h i j n i n g , d o c h d a t h o o r e n w e u i t d e S c h r i f t e n .

En nu we dit alles weten, nu zien we, dat, ofschoon het ambt den Christus der Schriften nimmer van de menschen losmaakt, en in zooverre nooit Hem van hen isoleert of abstraheert, toch zijn geheel eenige, zijn uitputtende, definitieve, pleromatische zalving, en deze verbonden met zijn geheel eenigen Persoon (uit twee naturen geconstitueerd) Hem als tweeden Adam, en als Middelaar in al zijn dienstwerk volkomen anders deed zijn dan ieder ander. Zijn ambtswerk, wijl het AMBTSWERK was en is, zoekt ons allen. Maar wijl het zijn ambtswerk was en is, is het altijd Hem bepalend in zijn geheel eenigen dienst aan God. Men kan Hem niet copieëren zonder Hem te miskennen. En evenmin Hem in een rij zetten: als één uit een serie, een REEKS. Van het genus soldaat zijn er duizenden; van den generalissimus is er maar één. Wie dien éénen nagebootst of vernemenigvuldigt wil zien, die legt het leger lam. De generalissimus is met allen verbonden, schrijft ieder het model voor, doch is zelf „buiten-modelsch”. Doch in zijn hart is de wet van ’t Rijk geschreven. Wet en model zijn twee. K. S.

KERKELUK LEVEN

wat leeft er in de zendingskringen der synodocraten? VIII.

Uit hetgeen reeds aangehaald werd is duidelijk geworden, in de eerste plaats, dat de z e n d e n d e k e r k e n i n h e t o v e r l e g v a n B a t a v i a g e e l e e n a l u i t g e s c h a k e l d z i j n . W a a r o m h e e f t D e n H a r t o g h , d i e e e n b r i e f v a n m i j a a n d e n k e r k e r a a d v a n K a m p e n o n t v r e e m d h e e f t e n a a n d e s y n o d e u i t g e l e v e r d , o n d e r h e t v o o r g e v e n , d a t d e k e r k i n b r a n d s t o n d (e n h e t d o e l d u s d e m i d d e l e n h e i l i g d e ?) d e z e n k e e r n i e t a l l e r a p p o r t e n e n s t u k k e n , d i e h i j v o o r t i j d i g b e m a c h t i g e n k o n , o n t v r e e m d , e n w a a r o m n i e t n o g v e e l l u i d e r g e r o e p e n , d a t d e k e r k i n b r a n d s t o n d ? A n t w o o r d : o m d a t h i j n i e t u i t e i g e n o o g e n z i e t , e n n i e t w e e t , w a t r e c h t i s , e n d e z e n k e e r d e v r i e n d e n m o e s t o n t z i e n .

Maar nu de consequentie: als de z e n d e n d e k e r k e n z o o m a a r o p ’n g o e i e n „i n d o n e s i s c h e n” d a g w o r d e n a f g e d a n k t e n m e t m a n e n m u l s c a d e a u g e d a a n , d a n n a t u u r l i j k o o k h a a r d i e n a r e n a l s z o o d a n i g . D e m i s s i o n a i r e p r e d i k a n t e n z i j n a l s d i e n a r e n v a n d e z e n d e n d e k e r k o o k a l o p g e o f f e r d . W i e b e t a a l t h u n t r a c t e m e n t e i g e n l i j k ? E n o p w e l k e n r e c h t s g r o n d ? M e n h e e f t g i n d s e e n z e n d i n g s c e n t r u m t e g e n w o o r d i g . M a a r n u h e t „c e n t r u m” e r i s , h a n g t m e t e e n a l l e s i n d e m i s t .

Men moet maar eens letten op de consequenties. Tot nu toe waren die missionaire predikanten dienaar van een p l a a t s e l i j k e k e r k ; d i e k e r k „dreef zending”. Dat beginsel is nu goed en wel prijsgegeven. Het nonsens-praatje, dat de „buitenlandse kerken” haar roeping voortaan vervullen „in en door” „de” javaansche kerken is wel aardig als decoratief troostprijsje, maar dat is dan ook alles (we moeten eens opletten, hoe het nieuwe Jaarboek der synodocratische kerken die zendingspredikanten aankondigt, en aan welke kerk ze heeten verbonden te zijn). Inzake de f i n a n c i e n hebben we al gehoord, hoe het daarmee moet. Maar nu „d e p e r s o n e n” ? Dienaangaande lezen we in de conclusies:

„De hulp in de vorm van personen wordt als volgt geregeld: Predikanten of andere zendingsarbeiders worden gekozen en beroepen door de kerken in Indonesië uit candidaten, die voorgedragen worden door de buitenlandse kerken.”

Duidelijker kan het niet.

„De” indonesische kerken doen alles. De „buitenlanders” mogen helpen. Allereerst met geld. Vervolgens ook met „personen” (!). Dit menschenmateriaal wordt uit een bij haar ingediende voordracht gekozen en beroepen door „de” indonesische kerken. Het moet dus, naar deze regeling, zóó toegaan: de missionaire predikanten hangen in de lucht (hebben ze misschien daarom zoo vlot gedreigd met de mogelijkheid van „en bloc hervormd worden”, zie artikel ds Hagena?). Willen de „buitenlandse kerken” optreden als ondersteuners eener aanbeyeling om, na afgedankt te zijn, weer een post te krijgen bij een Soekarno-kerk, dan hebben ze die vrijheid (dat is nogal duidelijk; je mag ook wel een aanbeveling schrijven tot ergens achter het in Europa hangende ijzeren gordijn). En als dan de brief van aanbeveling is aangenomen, dan zijn de indonesische kerken wel zoo vriendelijk, degenen, die hun aanstaan, te kiezen en te beroepen.

Men zal zeggen: goed, maar: ze kiezen en beroepen toch uit de voorgedragenen; en derhalve: die de voordracht doen, komen toch het eerst aan bod?

Maar daar tegenover staat: het is niet meer dan hulp, wat die „buitenlandse kerken” mogen praestieren. Hulp kan men aanvaarden, ook afwijzen. Bovendien zijn de indonesische invloeden die der meerderheid.

De positie der missionaire predikanten is dus in de lucht komen hangen. Niet zeer veel garanties biedt volgend zinnetje: „Bijzondere regelingen zullen op deze basis nader te treffen zijn”. Zeer omaluid is ook de volgende boodschap: „Het is duidelijk, dat deze predikanten voortaan in dienst zullen moeten (!) treden van de z e n d e n d e , d . i . d u s d e j a v a a n s c h e k e r k . A a n d e a n d e r e z i j d e b l i j f t (!) een zekere (!) band met die kerken in Nederland, namens (!) welke zij uitgezonden zijn”.

Maar over dit probleem willen deputaten maar advies laten inwinnen bij de hoogleeraren in het kerkrecht. Nu, dat kan dan wat worden, gezien de praestaties van deze heeren in 1944. De feiten tot basis genomen, enkele citaten uit Voeluis opgediept, desnoods wat verknijpt, een oneffenheidje allicht in de vertaling, maar Soekarno kan krijgen wat door hem niet verboden werd.

Deputaten zetten nu uiteen, hoe het wordt naar deze conclusies:

1) z e n d e n d e k e r k v a n t o t n u t o e — v e r d w e n e n . E e n a n d e r e k e r k , n e e m a l s v o o r b e e l d D j o k j a k a r t a , d r o n g z i c h i n a l s z e n d e n d e k e r k . F i a t , z e g t N e d e r l a n d , — w e g , M i d d e l b u r g 1896;

2) a a n g e z i e n t o c h g e l d u i t N e d e r l a n d w e l k o m i s , m o e t e n d e k e r k e n i n d e b u u r t v a n d e v o o r m a l i g e z e n d e n d e k e r k (b.v. de kerken van Noord-Holland) maar samen gaan betalen — en de offeranden aan de voeten van Djokjakarta neerleggen. Deputaten noemen dit plechtig: „in een nieuwe bijzondere regionale regeling treden met Djokjakarta”;

3) o f d e o u d e r e s s o r t e n k u n n e n g e h a n d h a a f d b l i j v e n ? S t i l , — v o o r l o o p i g g e e n l a s t i g e v r a g e n ;

4) d e d o o r d e n e d e r l a n d e r s „u i t g e z o n d e n” p r e d i k a n t (d.w.z. als hij door Djokja tevoren goedgevonden is, want eerst dan mogen ze hem zenden) wordt dan „g e l e e n d” a a n D j o k j a k a r t a o f d a a r d o o r b e r o e p e n . G e l e e n d , m a a r d o o r w i e e i g e n l i j k ?

5) h i j i s d a n v e r a n t w o o r d e l i j k a a n D j o k j a k a r t a e n m a g v e r d e r g e r u s t e e n r a p p o r t j e s t u r e n n a a r d e n e d e r l a n d e n . I j z e r e n o f b a m b o e - g o r d i j n e n l a t e n b e s t r a p p o r t e n v a n g o e d g e v o n d e n h e l p e r s a a n d e b i j d r a g e n - l e v e r a n c i e r s d o o r .

Als ik het goed begriip, is het aantal dienstdoende predikanten van de 4-formulieren-groep sterk veranderd in den laatsten tijd:

1) door de vrijmaking;

2) door de vlucht uit de door Ridderbos c.s. geschapen misère (er zijn er heel wat „gevlucht” in ’t leger of zoo);

3) door de afscheiding der nederlandsche kerken in Indië;

4) door de revolutie van Soekarno, die zomaar de z e n d e n d e k e r k e n h e e f t l a t e n a f s c h r i j v e n , i n e e n s .

Vrijmaking. Vlucht. Afscheiding. Revolutie.

K. S.

GESPREK OF VRIJMAKING?

De synodocraten trachten nu al enkele jaren lang de gehoorzaamheid aan den Koning der kerk in handhaving van voor zijn aangezicht gemaakte afspraken (naar art. 31 K.O.) tegen te houden. We hebben met elkander een „Beding”. We bedoelen dezen keer niet het Beding van 1892, doch het Algemeene Beding, het Grondwettig Beding van art. 31. Dat Beding, plechtig aanvaard, houdt 2-erlei in:

1) wij, vrije kerken, beloven elkaar dat we de besluiten, door onze afgevaardigden in wettige vergadering en bij wettige procedure genomen, zullen uitvoeren, en ze niet zullen saboteeren met het domme argument: wij hebben er geen zin aan, en daarom doen wij het niet.

2) Maar, wij, vrije kerken, beloven elkaar t e v e n s , d a t w e d e b e s l u i t e n n i e t z u l l e n u i t v o e r e n , w a n n e e r z e b e w e z e n w o r d e n t e s t r i j d e n m e t S c h r i f t o f g e l d e n d e k e r k e n o r d e n i n g ; i n d a t g e v a l z u l l e n w i j , g e l i j k w e b i j v o o r b a a t a f s p r e k e n , d e b e s l u i t e n n i e t u i t v o e r e n . E n n a t u u r l i j k m a k e n w e d a a r b i j v o o r e l -

De „buiten-
eld. Vervol-
en materiaal
icht geko-
esische ket-
ó toegaan:
lucht (heb-
igd met de
orden", zie
dsche ker-
aanbeveling
krijgen bij
heid (dat is
eling schrij-
ende ijeren
ling is aan-
en wel zoo
e kiezen en

en beroepen
ive; die de
n bod?
t meer dan
ogen praes-
fwijzen. Bo-
e der meer-

is dus in de
anties biedt
n zullen op
maluierd is
uidelijk, dat
zullen
n dende,
r k. Aan de
and met die
zij uitgezon-

en maar ad-
n het kerk-
en de praes-
en tot basis
rediept, des-
illich in de
it door hem

dt naar deze

dwenen. Een
arta, drong
ederland, —

welkom is,
malige zen-
land) maar
en de voeten
noemen dit
ionale rege-

adhaafd blij-
gen;
eden" predi-
oedgevonden
) wordt dan
r beroepen.

okjakarta en
naar de ne-
a laten best
de bijdragen-

dienstdoende
sterk veran-

rbos c.s. ge-
vlucht" in 't

ische kerken

zoo maar de
ineens.
lutie.

K. S.

ijmaking?

e jaren lang
terk in hand-
te afspraken
e hebben met
zen keer niet
e Beding, het
eding, plech-

at we de be-
ettige verga-
n, zullen uit-
t het domme
en daarom

n elkaar
zullen uitvoe-
n met Schrift
al zullen wij,
esluiten niet
urbij voor el-

kander plaats, want afspraak is afspraak.

Op dit Beding kwamen de vrije kerken tezamen, en zonden ze, in goed vertrouwen, van alle kanten afgevaardigden naar kerkelijke vergaderingen van meerdere kerken.

We zullen niet klagen over hen, die het Beding van 1892 niet gehouden hebben.

We klagen wel over de massa van schenders van bovenbedoeld Generaal Beding.

Het Beding is geschonden allereerst door een synode van Sneek-Utrecht, die maar achter dr. H. H. Kuiper's onzichtbare leiding aanleef en de hoogleraren Greijdanus en Schilder, die zich aan het Beding hielden, en later anderen, die desgelijks deden, met modder gooidde, of bedreigde, op een manier, waarvan de zendingmenschen, en de heer Probwinoto, volgden de leiding van dr. J. H. Bavinck (door de ministers der Republiek-Djokja minzaamst ontvangen), niet gedroomd hebben in Eindhoven.

Dat Beding is voorts geschonden door alle volgende schorers en uitbanners, die zich aanstelden, alsof zij die aan het Beding vasthielden, woordbrekers waren, en de woordbrekers, — dat waren zij zelf — accoordgetrouwen.

En dat Beding wordt dag en nacht door de duizenden geschonden, die zich „bezwaard" noemen, maar intusschen de bij Beding gemaakte afspraak (niet voor vast en bondig houden eventueel) in feite schenden. Ze vierten avondmaal met de schenders van het Grondwettig Beding, en vormen met hen weer nieuwe revolutionaire vergaderingen, op de basis van het feitelijk gegeven der Bedingsverbreking. Dat noemen ze deffig ius constitutum. Feit is feit, zeggen ze dan.

Welnu, over deze kwestie hebben de H.H. prof. Veenhof en ds. J. v. Herksen (predikant bij de synodocratische kerk van Ermelo, en eedgenoot van het synodolid ds van Halsema) gecorrespondeerd in „open brieven". Het geheel is uitgegeven bij „Ons Kerkblad" (Kapelstraat 4, Apeldoorn), in den vorm eener goed uitgevoerde brochure: **Gesprek of Vrijmakings?** De correspondentie is zeer leerzaam en we bevelen de lectuur ervan hartelijk aan. K. S.

de bedoeling van het amersfoortsche congres.

Het Amersfoortsche Congres was niet een grap, geen probeerseltje, en dus ook geen verkenningsdienst. Het was een antwoord op uit benauwdheid geboren vragen.

We hebben in ons vorig nummer de conclusies opgenomen. Helaas troffen we ze niet in „Trouw" aan tot nu toe. Dat spijt ons. We meenen, uit wat „Trouw" over dat Congres schreef, dat het, in stee van officiële gegevens op te nemen, is afgegaan op inlichtingen van één of meer oor- en ooggetuigen. Temeer daarom is het o.i. jammer, dat niet de tekst der conclusies in „Trouw" een plaats gekregen heeft; dat daartoe den wensch te kennerf is gegeven, zal den oor- en ooggetuige niet ontgaan zijn.

We hadden gehoopt, dat „Trouw" de nabijheid van den leider der A.R. Partij zóó zou kennen en dan ook zóózeer zou ontzien, dat het blad niet den moed zou hebben, door het niet-opnemen der volledige conclusies den indruk te wekken, als zou bij voorbaat de leiding der A.R. Partij vrede kunnen hebben met een niet serieus nemen van dit Congres.

Want als we één ding hadden mogen verlangen, dan was het het tegendeel van dit laatste.

Ik weet niet precies, hoeveel menschen hebben tegengestemd „Trouw" zegt: ongeveer 40; één der tegenstemmers schrijft mij: ongeveer 30. Onder die (zeg maar) 40, schat ik, waren er minstens 20, die dadelijk alle banden met de A.R. Partij wilden zien doorsneden. De anderen wilden, — ja wat wilden ze eigenlijk? Ik denk, dat zij die Partij niet voor 'n keus geplaatst wenschten te zien, als waarvoor het Congres hoopt, dat ze zich toch laat plaatsen („hopen" is hier iets anders dan: met stelligheid verwachten). Ik meen, dat althans „Trouw" het op prijs gesteld zou hebben, dat de leiding der Partij door de overgrote meerderheid nog ernstig genomen werd, en haar de volle gelegenheid bood, ons als dor hout in ons „drijven" schaakmat te zetten, of anders te behouden voor een toekomstige samenwerking, die haar prachtige naam zou verdienen onder bepaalde condities. Want wij weten het natuurlijk óók wel, dat geen enkele politieke partij ooit uit één kerkinstituut zal gerecruteerd zijn, alsmede, dat geen enkel kerkinstituut aan één politieke partij steun zal verliezen. Over de Chr. Geref. kerken spreek ik niet, over de Gereformeerde kerken evenmin. Want die zijn nog bezig zich te beraden — zie het Congres. Ik denk aan de synodocraten: daar zijn er onder, die A.R. stemmen, en anderen, die Staatkundig Gereformeerde stemmen, en anderen op de Partij v. d. Arbeid. En dan de rest. En nu hebben onze kerken getracht op dit Congres te redden wat zich nog redden liet (redden, en dus geen schijnvertoning).

Maar het schijnt, dat zelfs als men zich inspant om degenen, met wie men jaren lang heeft samen-geleefd, zoolang mogelijk als voor onze verantwoordelijkheid geplaatst, erkend te laten, men den wind van voren krijgt, indien men n.l. den beslissenden handel publiek wil doen geschieden.

Waarom toch? Heeft men nog niet gezien, hoe snel de achterwaartsche beweging verloopt — b.v. in „De

ontmoetingen in ELSEVIER.

We willen eerlijk bekennen, dat we graag Elsevier's Weekblad lezen. En we durven dat rustig neerschrijven. Als we ook het Kerknieuws van Scheps graag lezen, dan durfden we dat wel bekennen, maar we zouden het niet graag neerschrijven. Want dan zouden we ons herhaaldelijk tegenkomen onder de brieven van aanbeveling, die Scheps in een daarvoor bestemde rubriek van Kerknieuws voor Kerknieuws „organiseert". En dat zouden we voor ons vervelend vinden. Als we n.l. Kerknieuws graag lezen. En onszelf in Kerknieuws ontmoeten. Want we ontmoeten onszelf niet graag. Vroeger wel. Maar bij het ouder worden niet meer. Zoo'n ontmoeting doet ons altoos schrikken. En de vraag bij ons opkomen: „ben ik het nou, of ben ik het niet?" Daarom bewaren we voor ons zelf gaarne een streng incognito. En gaan we, als we onszelf tegenkomen, altijd linksaf. Of rechtsaf. Of we blijven, evenals Sjaalman, wanneer hij Havelaar ontmoette, voor een etalage staan. Maar dan zien we onszelf toch weer. En dan gaan we maar terug.

Maar nu het Elsevier betreft, durven we rustig neerschrijven, dat we Elsevier graag lezen. Want Elsevier heeft geen rubriek van aanbevelingen. Dat heeft Elsevier niet nodig. En wij zouden Elsevier ook niet zonder meer willen aanbevelen. Maar we lezen het graag. Omdat we onszelf in Elsevier nooit ontmoeten. Of liever: ondanks het feit, dat we ons in Elsevier nooit hebben ontmoet.

We lezen Elsevier graag.

Om de praatjes.

En om de plaatjes.

De menschen, die in dat weekblad schrijven, doen dat frisch van de lever. Je weet, wat je aan die menschen hebt. Je komt er precies achter, hoe Piet Bakker denkt over Curaçao, Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba. Over de Bovenwindsche en de Benedenwindsche eilanden. En hoe Jo Spier denkt over den hond van Mevrouw Bakker. En de heer Ingwersen over den Wederopbouw. En Werumeus Buning over het Carnaval in Den Bosch. En Praetvaer over rolschaatsende hanen en over de advertenties in zijn lijfbladen. En je komt jezelf niet tegen. Wat soms óók een daalder waard is.

Elsevier is een frisch blad.

Tenminste bijna altijd.

We denken er niet aan dat Elsevier kwalijk te nemen.

Dat het n.l. niet altijd frisch is.

Tenslotte heeft de zon haar vlekken, de Camera Obscura haar Hildebrand, waarom zou Elsevier niet

synodocratische Gereformeerde Kerken" — wanneer publieke en duidelijke en concrete probleemstelling wordt vermeden of direct door camouflage wordt onttrokken aan de algemeene aandacht? K. S.

REACTIE VAN „TROUW".

Het weekblad „Trouw" (9 April) schrijft: een hoofdartikel „Nieuwe Tweespalt", en bedoelt daarmee niets anders dan ons Congres uit de paasche week.

Het opschrift is tekenend voor de mentaliteit. Schrijver is O.; misschien „Okma"? Hoe het zij, waarom wordt hier gesproken van „nieuwe tweespalt"? Blijkbaar ziet het woord „nieuw" op den beweerden „aanval" der Barthianen:

Het pad van de anti-revolutionnaire partijleiding gaat niet over rozen. Nauwelijks is de partij een beetje gekomen van de felle aanval der Barthianen, gericht tegen „christelijke" politiek en tegen „christelijke" partijen, of er steekt een storm op uit de tegenovergestelde hoek.

Maar het woord „tweespalt" is hier dan ook des te meer misplaatst. Er is immers geen sprake van, dat „de" Barthianen tweespalt hebben gebracht binnen de A.R.P. Want de meesten hunner hebben daar nooit toe behoord. Het is wél waar, dat voorgangers en ook de auteur van 'n officieel door de Partij uitgegeven jeugdhandleiding het Barthianisme indirect begunstigde. En het is ook waar, dat de A.R. Partij uit de kringen van de naaste kerkelijke vrienden harer leiders verraden wordt, b.v. door het toebehooren aan of het niet afwijzen durven van de P. v. d. A. Als O. zoekt naar factoren, die de partijleiding zorg baren, dan moet hij niet letten op „de" Barthianen, doch op sommige heeren van de V. U., op het Baarnsche zendingencentrum, op de onderwijsmannen, die de P. v. d. A. niet aandurven. En tegenover al die gevaren is nu van onze zijde meegedolven, om de partijleiding de gelegenheid te geven, uit het kerkelijke cement, dat de Ridderbessen en de H. H. Kuiper's en de Nauta's al knoelende zijn kwijtgeraakt, en dat de jongere Diepenhorsten niet meer van nabij hebben gekend, alsnog het materiaal te halen, die het al lang aan den gang zijnde afbrokkelingsproces en de toenemende desertie kan helpen stuiten. Maar de situatie schijnt nog niet begrepen te zijn. Evenmin als dit het geval is in kerkelijk opzicht; lees maar:

zijn B. W.'s hebben, zijn Barkey Wolf en zijn dr. B. Wielenga, den leermeester van den eerstgenoemde? Hetgeen Barkey Wolf vaak gezegd en minstens één keer geschreven heeft. En we zullen in dit geval maar niet onderzoeken, of hier het „Honor in honorato" of het „Honor in honorato" geldt. Waarmee we bedoelen, dat we een sluier laten hangen over de vraag, of Barkey Wolf eere van dr. B. Wielenga's dankbare leerling te zijn zichzelf heeft aangenomen, dan wel den laatstgenoemde die eere heeft aangedaan.

Maar we zijn geschrokken, toen we in Elsevier achtereenvolgens den leerling en den leermeester tegenkwamen. Want we meenden op het eerste gezicht toch nog onszelf tegen te komen. Wat, als we nog 1943 schreven, ook het geval zou zijn geweest. En vervolgens schrokken we, toen we ontdekten, dat we het heusch niet meer waren. Hetgeen ons eenerzijds toch weer verblijdde.

En we hadden medelij met de lezers van Elsevier. Want als die afgaan op den Gereformeerden naam dezer beide scribenten, gelooven die vast en zeker nu ook een Gereformeerde boodschap te hebben gelezen. En dan zijn ze omtrent wat Gereformeerd is precies even secuur ingelicht als een Amerikaan, die meent, dat hij ons land kent, omdat hij in Milwaukee eens een „H o l l a n d B a n d" in onvervalschte Volendammer kleederdracht Amerikaansche Jazz-musiek heeft hooren spelen en een asphalt-girl uit Brooklyn in Marker-costuum een klompdansen heeft zien uitvoeren.

Barkey Wolf en dr. B. Wielenga krijgen beiden kans om in Elsevier de boodschap van het Evangelie dóór te geven. Maar ze zijn beiden blijkbaar bang om te doen wat anderen wél doen in Elsevier: frisch van de lever te schrijven. Ze doen beiden denken aan dien tandarts, die voor hij de boormachine in werking gezet had, al vroeg: „het doet toch geen pijn?" en die al eer boorsel in den mond van zijn slachtoffer was al de vraag stelde: „wilt U soms spoeien?"

Barkey Wolf vertelt omstreeks Kerstmis, dat God zich niet opdringt. Dr. B. Wielenga schrijft in den „Lijdenstijd" een fantasie over een roos, door een tuinierenden monnik hem in den hof van Gethsemané ter hand gesteld. Op „Paschen" schrijft hij een pastorale over het Paascheest, waarvan narcissen, merels, klokken en koren de symbolen ten toon stellen, waarvan de „natuurmensch" (wat is dat naar Romeinen 1 en 2?) de betekenis al voorvoeld heeft blijkens het Paasche! En hij besluit zijn aesthetisch aandoende betrachtigen met een lied van Boutens. Zoo wordt het Evangelie verduisterd.

En dat verduisterde Evangelie is in Elsevier het slechtste wat het blad geeft.

Dan lees ik liever over het Circus Strassburger.

En kijk naar de plaatjes van Jo Spier.

Daar weet ik tenminste of het vleesch of visch is.

D. E. C.

Het politieke Paas-congres van de Gereformeerden, die zich onder leiding van prof. Schilder hebben vrijgemaakt van de Gereformeerde Kerken, is geëindigd met een aantal resoluties, die hierop neerkomen, dat de A.R.-partij niet christelijk genoeg is.

Wat zijn dat nu voor misereabele zinnetjes? Primo: we hebben ons niet vrijgemaakt van eenige kerk, maar de kerken hebben het passief over haar hoofd laten gaan (en met die passieven moet nu de A.R.P. het grootendeels nog verder klaarspelen), dat wij door 'n stel reeds wettelijk onbevoegden eruit geworpen zijn. En secundo: wat is dat voor nonsens: niet christelijk genoeg? Laat zulke hautaine zinnetjes liever in „De Kleine Krant" komen. Wij rekenen niet met „zóóveel procent" christelijkheid. We vragen wél naar grondslagen, en naar effectieve en reële bewaring van den grondslag.

Verder:

Haar beginselprogramma berust goeddeels op keiterijen (Gemene Gratieleer, leer van de pluriformiteit der Kerk, enz.).

Weer die dandy-achtige alordigheid. Er staat in de niet eens gelezen conclusies wat anders. De aan borreltafel-reportage herinnerende berichtgeving wordt vervolgd:

Ook haar practijk deugt niet. Zo heeft de heer Schouten geweigerd, om de kerkelijke tuchtprocedures, waardoor prof. Schilder en de zijnen buiten de Geref. Kerken geraakten, tot onderwerp van bespreking te maken in partijverband.

Dat staat er óók niet. Begrijpt nu niemand hier, dat het juist die dorre hoogmoed is, die de kleine luyden van Kuiper van destijds onherroepelijk van zulke schrijvers heeft vervreemd? — Voorts:

Reeds werden er hier en daar plaatselijke kieverenigingen gereformeerd; indien de partijleiding het congres niet op korte termijn tevreden stelt, zal men in deze richting verder gaan. Dat loopt dus mogelijk op scheuring uit.

Niet zonder humor is het felt, dat dit congres werd gepresideerd door de heer A. Zijlstra, die vele jaren lid was van de A.R. Kamerfractie, doch na de bevrijding niet werd herkozen. Van enig bezwaar tegen het A.R. program heeft hij nimmer doen weten. Blijkbaar heeft hij pas na zijn aftreden moeten ontdekken, een adder aan zijn boezem te hebben gekoesterd. Naar te hopen

is, zal hem dit stemmen tot enige mildheid jegens hen, die — minder geschoold dan hij — in dit program vrouwen blijven stellen.

Van nabij weten wij, dat de Heer Zijlstra het praesidium niet heeft geambleerd; dat voorts de vrijmaking niet alleen bij hem de oogen heeft geopend voor den zedelijke afgrond waarin de H. H. Kuyper-groep het geloovige volk wil meentrekken (ook „Trouw“ zwijgt dit ethische conflict weer dood, en doet daarin voor de zooveelste maal zijn eigen positie afbreuk, want het moest nu eindelijk eens op de Ridderbossen en op de Nauta's zijn critische pijlen afschieten (van twee spalt gesproken!), maar het blad durft die noodzaak niet beseffen, en beseft ze dan ook niet). En voorts: juist nadat de reformatische groep op de bekende manier uit de leidende posten was weggewerkt, kwam er — om haar grondig te begraven — een ware springvloed van die „ketterij“ los (we bezigen het woord van O. zelf). De Heer Zijlstra zou wel blind moeten geweest zijn, om die acute na-oorlogse front-ontwrichting niet op te merken. Het „synodocratische“ Kampen is nu geheel gelijkgeschakeld in den oecumenischen afval. Hier volgt een dooddoenerij, dat een Heppiaansche dissertatie niet zou ontzien:

Merkwaardig is ook te zien, hoezeer de bezwaren van zo tegengestelde kant als de volgelingen van prof. Barth en prof. Schilder, soms onderling overeenstemmen. De uitersten raken elkaar ook hier. Beiden hebben iets tegen „beginselen“ en geven de voorkeur aan een rechtstreeks beroep op Schrift en Belijdenis.

Natuurlijk is dat dwaasheid. Want wat die z.g.n. „eewige beginselen“ betreft, kan de Heer O. ze ons NOEMEN? Kent hij de beginselen der Vrije Universiteit? Die der A.R. Partij? Heeft Den Hartogh verstandige woorden gesproken of slechts jubileumsklanken losgelaten, toen hij in het officiële Gedenkboek der A.R.P. de gemeene gratie opnam onder de reeks van grond-beginselen der A.R. Partij? Laat O. nu zijn beginselen eens opschrijven. Wij zullen ze dan — als 't geen formeel vaandeluizen, doch materiele geloofsinhouden zijn — toetsen aan de belijdenis. En anders vragen we exegese. En voorts: Barthianen willen geen wezenlijk rechtstreeksch beroep op Schrift en Belijdenis. Kent O. Barth niet? Weet hij b.v. het door Barth uitgesproken verschil tusschen formeel en materieel biblicisme niet? Laat hem dan ons die dwaze vergelijking met Barthianen besparen, en dergelijke nonsens liever overlaten aan Hepp's promovendi. Of: wil soms O. heusch public hiermee toegeven, dat zijn politieke „beginselen“ niet tegenover de belijdenis verantwoord zijn? Dan zou dat de situatie ophelderen. We lezen verder:

Beiden achten in de A.R. politiek de centrale plaats van de Kerk mistkend.

Ja maar, wat is „de“ kerk? Bij de Barthianen toch wel wat anders dan bij ons? Wil soms O. ons de „theocratie“ der Barthianen ook al op het dak schuiven? Ook wij hebben het woord vaak gebruikt. Verder:

Bij beiden openbaart zich een sterk christo-centrische, eschatologische levenshouding, die het leven beziet in het licht van Christus' Koningschap en van de komende Volending. Bij beiden hangt daarmee nauw samen een sombere kijk op het niet-christelijk leven, op de ontkerstende cultuur.

Wie niet ziet, dat „Christus“, (en „centrum“!!!), en „eschaton“, voor Barthianen heel wat anders zijn dan voor ons, die meest voorlooptig maar niet in „Trouw“ schrijven. En wie het wel ziet, die moet beter schrijven in dat blad. Nota bene — nu hebben de Barthianen al onze TERMEN gestolen, en AL die termen gevuld met nieuwe en anderen inhoud, en onder degenen, die „erinvliegen“, behoort nu ook al een hoofdartikel-schrijver in „Trouw“. Heeft hij dan niets over dien termendiefstal gelezen? Wou men ons nu heusch wijsmaken, dat slachtoffers van dit Barthiaansche taalbedrog, die nu in „Trouw“ hoofdartikelen kunnen schrijven, in staat zijn, een „fellen aanval“ der Barthianen te „onderkennen“, laat staan: af te slaan? Geen sprake van!

Door ook al op sleepstouw genomen te worden door het ergerlijke Barthiaansche taalmisbruik, begunstigen zij zijn invloed. Hoe zal iemand de P. v. d. A. te lijf kunnen gaan, die het Barthianisme zó misverstaat als O. hier?

En wat onzen „sombere kijk“ betreft: wel, als de Heer O. niet den kijk heeft, dien de Dordtsche Leerregels hebben (een anderen hebben wij niet!) wat doet hij dan in een belijdenis de kerk? Laat hem aantonen dat onze kijk een andere is dan die der Leerregels. We hebben er genoeg over geschreven — en dit in die zoo vaak noodig geachte positieve voorlichting, en dit al lang vóór de scheuring! Maar ik durf haast verzekeren, dat de Heer O. de Dordtsche Leerregels niet zal confronteeren met wat den laatsten tijd uit leidende A.R. kringen geschreven wordt. B.v. als over den „staat“ en het hem q.q. „inwonende recht“ geschreven wordt op een manier, die zó maar door de nazis zou kunnen overgenomen worden.

Het spijt ons oprecht, dat we ook hier geen seriëuze probleemstelling zien ondernomen worden; niet eens dat. Tot nu toe heeft geen werkelijke leiding de afwezigheid daarvan lang overleefd.

De rest een volgende maal.

K. S.

Instrumentencultuur.

Onze jeugd krijgt te maken met de meer en meer nerveuse sport-verdwazing, en spel-cultuur. Al was 't alleen maar via de christelijke pers, die zich volstrekt niet durft inlaten met de vraag, hoe een worsteling van „kerkelijke“ tegen andere „kerkelijke“ woordvoerders verloopt, maar ons wel noodzaakt, op den koop van haar gesmaldeelde principiele voorlichting ook zooveel kolom film- of sportnieuws te nemen, d.w.z. te helpen betalen. Wie zal zeggen wat het einde is: want niet de belangstelling van „ons volk“, doch die van „de massa“ maakt de krant op: zooveel kolom voor wat Jan Publiek interesseert, en zó'n klein beetje voor „geestesleven“ (en dan oppassen, dat je den kerkeijken „Go Ahead“ niet kwaad maakt, als je vertelt, dat de tegenkerkelijke „Ajax“ hem den handschoen toewierp).

Ik schaam me elken dag als ik al die sport-nonsens thuiskrijg. Zeker, het gedoe trekt de aandacht van velen, maar is dat een wettige reden om ook onze menschen die nieuwtjes, als was het een kwestie van beteekenis, onder de oogen te duwen? Ziet men niet den achteruitgang, dien deze prikkeling der belangstelling voor niet meer het levensDOEL zoekende, doch levens-UITINGEN in en op zichzelf cultiveerende grootscheepsche acties helpt versnellen?

De fout ligt — als zoo vaak — niet in de details, doch in den detailcultus, die van details hoofdzaken maakt. Met behulp van cultuur-instrumenten (neem b.v. de film, die van cultuur-bouw resultaat was, maar, eenmaal er zijnde, cultuur-instrument had moeten worden en blijven, en die dan haar plaats in het pedagogisch geheel zou hebben mogen behouden) gaat men straks niet bouwen, maar breken. Elke aanmerking gaat failliet, als zijn werklui op de instrumenten van den arbeid verliefd worden, het instrument op en in zichzelf verlijnen en „cultiveeren“, doch de liefde voor den bouw verloochenen.

Wie daaraan indachtig is, weet het: onze Opperste Bouwheer (God) gaat nooit failliet; maar Hij heeft toch een massa van zulke miserabele metselaars en opperlieden. Ook onder zijn christenvolk. Ook daar zijn de nerveuzen, die van elk cultuur-instrument roepen: het cultiveeren daarvan is cultuur. Ze schamen zich, als ze niet meedoen. Maar het is toch dwaasheid. Cultiveering van een cultuur-instrument om en in zichzelf is ten slotte goddeloos, wijl afgoderij, vallende onder hetzelfde kapittel van afgodendienst, als waaronder óók valt de personalistische persoonscultuur; die niet den persoon voor zijn ambtsdienst wil „fit“ houden, doch den persoon in cultuur brengt om den persoon zelf: het puurste humanisme. Een persoon om den persoon, straks spelende met zijn theoremen van: een film om de film, de sport om de sport, de kunst om de kunst, het heeft alles met cultuur te maken gehad; maar de techniek van de cultiveering dezer dusgenaamde „terreinen“ (och arme!), los van het doel en los van het geheel (d.w.z. het gróóte ééne operatieterrein der tot God terug te leiden wereld), is als bedrijf geen cultuurbouw, doch afbraak, met behulp van cultuurmiddelen. Met hamers kan men bouwen, men kan er ook mee breken.

Zoo breekt men vandaag de wereld af, niet met sport, film, etc., maar met hun isoleering als „goederen“ of „waarden“-in-zich-zelf. De film, zooals die reilt en zeilt, wordt technisch meer en meer verrijnd. Maar ze is geen component, maar destructie. Ze is een medicum, niet van opvoeding, doch van verblinding, en van geestelijke ondervoeding, die meteen dus kwade leiding is: levensdoel-verwazing. Wie dat bedrijf cultuur noemt, wijl de film opkomt uit cultuurkracht, die vergeet, dat „colere“ nog altijd „bouwen“ beteekent, en niet: breken. Ook de Satan kan tegen ons slechts „vechten“ met het materiaal, dat hij in de wereld van onze synousia — bij elkaar zijn — voorhanden vindt. Van den antichrist geldt hetzelfde.

Ook het beest van Openbaring 13 gaat niet als door een trechter in onze wereld in, doch is in synousia met ons van zijn geboorte af aan. Maar wee hem, die het niet meer onderkent in zijn groote list: den grossier in details wijsmaken, dat het detail iets groots is, als maar de detailzaak groot, de detailhandel wijzvertakt is.

Zijn deze dingen óók tekenen des tijds? Ongetwijfeld. Als de nervositeit de rust uit de wereld verdringt, dan is dat tijdsteeke: wegbereiding voor den naderenden antichrist. Zegt de bijbel ons niet, dat de antichrist de wereld met tekenen, liever dan met leer, met hetgeen enerveert, eer dan wat diepe denkgroeven in de koppen graaft, zal verleiden? Juist de antichrist zal de zinnen prikkelen met wat voor de oogen en voor de andere zintuigen is, en zoo met specialiteiten-cultus.

Naar de strange logica van Gods verhardings-oordeel, dat over de wereld heengaat, zal God zelf hem daartoe in staat stellen. De „democratische“ wereld ondergaat haar straf, als ze uitmond bij den Vergulden Dictator.

Hoe en waardoor God hem tot dit kwade werk in staat zal stellen? Door de „actieve toelating“ Gods, die hem de inventies vergunt van zooveel ontdekkingen, als noodig zullen zijn voor de „wonderen van den antichrist“ (2 Thess. 2, Openb. 13). Hij zal er

mee pronken: de materialen van den kosmos worden straks gebruikt en verwerkt in het grootsche spel der uiteindelijke georganiseerde zedeloosheid. Zedeloosheid, die niet allereerst in „amerigheid“ uitkomt, doch in psychische verwording, in intellectuele perversiteit, in een spel, dat zich als laatsten ernst aandient. De verliefdheid op cultuur-fragmenten, en op cultuur-flitsen, en op nauwelijks geregistreerde (immers: miraculeus gevonden) cultuur-instrumenten; die verliefdheid zal dan tot pervers psychisch exhibitionisme doorstooten, tot verrijnde zedeloosheid, onbeschaamd, en God noch mensch ontziende. Het doel-nastrevend werken neemt een einde; de eenheidsbouw wordt gestaakt; vanwege loutere verliefdheid op het cultuur-ding wordt de cultuurtaak, gelijk God ze stelde, verworpen. Alleen maar: erkend zal die harde werkelijkheid niet worden, tenzij dan in den gesmaldeelden kring der laatste, vervolgde, christenen. De verliefdheid op de culturdingen zal cultuur-taak noemen: de lof van den mensch voor den mensch. Wie niet meezingt, is als spelbreker geoordeeld. Dictatoren kennen geen genade.

Maar waarom kennen onze christelijke kranten geen genade voor kinderen en kindskinderen? Zóó begon het overal in het buitenland, waar de kerk haar invloed kwijt is.

K. S.

VOOR DE FAMILIES van kerkleden in Indië.

Het hierna te noemen Contact-comité schreef eenigen tijd geleden:

Batavia, November 1947.

Familieleden van in Indië verblijvende Ned. Militairen,

Ongetwijfeld zult U er belang in stellen te weten niet alleen wat Uw zoon, broer, man enz. in Indië wedervaar, maar ook wat hij tezamen met andere Geref. militairen doet.

In Februari van dit jaar heeft een aantal van hen, dat nog het voorrecht geniet in Batavia gevestigd te zijn, besloten tot onderling contact van de Vrijgemaakte militairen een eenvoudig gestencild blad in het leven te roepen. Daarin worden verschillende onderwerpen, die ons gemeenschappelijk raken, en wel in het bijzonder de kerkelijke situatie en onze roeping in dezen van Christuswege besproken. Een levendige onderlinge correspondentie gaat daarmee gepaard. Het spreekt vanzelf, dat dit 14-daags verschijnend blad in niet onbelangrijke mate bijdraagt aan de reformatie van het Christelijk leven in de Archipel. Waartoe God ook Uw aldaar verblijvend familielid roept. Mede dank zij het schriftuurlijk geluid, dat het „Contactblad“ liet horen, en de daaruit voortvloeiende correspondentie, zijn er thans alhier 3 Gereformeerde Kerken geïnstituëerd, n.l. die van Batavia, van Buitenzorg en van Soerabaja, terwijl op vele andere plaatsen preek gelezen wordt.

Het „Contactblad“ geeft U een indruk, hoe Uw zoon, broer, man, enz., door zijn medebroeders in Batavia geholpen wordt in de zware geestelijke worsteling, die hij vaak ver weg te voeren heeft o.m. tegen vervlakking van het kerkbeef, tegen de verriedelijke eenheid-boven-geloofsverdeelde-acties.

We kunnen de hulp van U, die veilig in Nederland zit, momenteel eigenlijk niet missen.

Tot op heden ontving iedere Vrijgemaakte Gereformeerde militair, die in Indië aankwam, het „Contactblad“ gratis. Wij willen dit — indien enigszins mogelijk — handhaven. Om hen, die toch reeds weinig te missen hebben en door hun geïsoleerd-zijn en primitieve legering vaak niet instaat zijn om veel correspondentie te verzorgen, nog lastig te vallen met een periodiek te storten abonnementsgeld, daarvoor gevoelen wij, die deze omstandigheden kennen, heel weinig.

We zien daarom uit naar hulpmiddelen en daarom doen we een beroep op U, die zo zeer geïnteresseerd bent bij het ook geestelijk welzijn van Uw „Contactblad“ ontvangend familielid. Doch er is meer.

Dezer dagen zijn aangekomen en in gebruik genomen een tengevolge van de duizendgulden actie (door Ds Vogel opgezet) ons geschenken schrijf- en stencil-machine. Het „Contactblad“ nemen we dus uit eigen exploitatie. Daardoor zullen de kosten per pagina naar beneden gaan, maar — en dat is noodzakelijk — de gelegenheid wordt nu ook geopend om de zo zeer door de militairen begeerde uitbreiding tot stand te brengen.

Nu zitten we nog met een moeilijkheid. Stencilpapier in het bijzonder is hier in Indië een uiterst schaars (en daarom duur) product. We kunnen dat beter vanuit Nederland betrekken, maar daarvoor is Nederlands geld nodig.

WILT U ONS DAARAAN HELPEN?

We vroegen de lezende militairen reeds om bijdragen en het is opmerkelijk, hoeveel sommige ons van hun geringe zakgeld opsturen. Uit deze offeringsgezindheid blijkt wel overduidelijk hun waardering voor het „Contactblad“. Maar we willen niet meer pressie uitoefenen door b.v. aan niet contribuanten het blad te onthouden. Misschien wilt U een gedeelte van de kosten op U nemen en daardoor tegelijkertijd de goedkopere leverantie van papier vanuit Nederland mogelijk maken.

Uw bijdragen — mogen we eens het bedrag van f.10.— per jaar noemen als gemiddelde, dat iedere ontvanger van deze brief zou moeten bijdragen om deze actie werkelijk te doen slagen — zien we gaarne tegemoet en wel door storting op girorekening no. 401714 van Ds Vogel, Plantsoen Laanhorn 17, Amsterdam-Zuid II, onder vermelding: „Contactblad“ Batavia.

Voor het geval, dat U ook regelmatig toezending van het blad wenst, wordt U verzocht Uw adres te melden.

Het Gereform. Contactcomité te Batavia:
w.g. VAN SCHELVEN.

Onze medewerker, ds J. P. v. d. Stoel, voegt hieraan toe:

Al t
van de
en zus
tekst b
king ha
en die
bode.
tere w
af te d
bedrag
zoo zee
Deze
haar
mogel
noodig
den ge
doen v
Uit e
was, F
rekend
dië: st

De j
rijming
woord
putaten
Stichtin

Met
betering
Kerken
sprak
te wille

Met
terzake
le 1946
nadere

De ti
heden v
van de
schoten
cretaris
ging zij
gen in

Uit d
geleid,
die kerk
staan v
die kerk
ondertee
den beh
Gereform

Gaar
deze co
die vers
de Kerk
de beide
1944 be
zitter te
bedoelde

In afv
rectific
ve, zou
bliceeren
komen c
leg met
nik te 2

Ten o
pagina
doch va
uitgeefs

OP
R

Geen
en de se

Deze
geestelij
een kerk
cramente
Hij riep
het bouw

„De nie
zoeken,
scheppen

Wij h
Die zijn
ten gees
proces d

Geen
overtuig
godsdien

Geen
overtuig
godsdien

Geen
overtuig
godsdien

Geen
overtuig
godsdien

Geen
overtuig
godsdien

den kosmos
et grootsche
zedeloosheid.
righeld" uit-
intellectuele
atsten ernst
gimenten, en
registreerde
n s t r u -
zal dan tot
ten, tot ver-
noch mensch
neemt een
anwege lou-
ordt de cul-
pen. Alleen
id niet wor-
der laatste,
de cultuur-
lof van den
zingt, is als
geen genade.
stranten geen
Zóó begon
rk haar in-
K. S.

es
in Indië.

schreef eeni-
wember 1947.

d. Militairen,
te weten niet
8 wedervart,
ef, militairen

ital van hen,
legd te zijn,
maakte mili-
leven te roe-
pen, die ons
bijzonder de
van Christus-
corresponden-
zelf, dat dit
nrijke mate
istelijk leven
ar verblijvend
jurlijk geluid,
laaruit voort-
ier 3 Gerefor-
Batavia, van
vele andere

hoe Uw zoon,
Batavia ge-
orstellung, die
1 vervlakking
enheid-boven-
Nederland zit,

kte Gerefor-
et „Contact-
zins mogelijk
nig te missen
lieve legering
lentie te ver-
lek te storten
die deze om-
a en daarom
geïnteresseerd.
„Contactblad“

ruik genomen
tie (door Da
en stencil-
lus uit eigen
pagina naar
lijk — de ge-
zeer door de
brengen.
Stencilpapier
t schaars (en
er vanuit Ne-
derlands geld

om bijdragen
ons van hun
eringgezind-
ing voor het
t pressie uit-
blad te ont-
de kosten op
dkopere leve-
k maken.
ag van f 10,—
re ontvanger
ze actie wer-
moet en wel
an Da Vogel,
I, onder ver-
ezending van
es te melden.

te Batavia:
SCHELVEN.
oegt hieraan

Al te lang wachtte de publicatie op ruimer schaal van dezen brief aan de familieleden van onze broeders en zusters in Indië. Oorzaak daarvan was, dat ik den tekst buiten mijn schuld, niet meer tot mijn beschikking had. Gelukkig was er bij de Vogel ook een copie, en die is reeds geplaatst in de Enschedesche Kerkbode. Thans volgde de publicatie ervan in onze grotere weekbladen, met het dringend verzoek aan alle andere kerkelijke organen, om dezen brief eveneens af te drukken. De kerk van Batavia heeft reeds groote bedragen beschikbaar gesteld om de uitgave van dit zoo zeer noodige Contactblad te doen voortduren.

Deze kerk komt thans echter voor de zorg voor haar eigen dienaar des Woords waarvoor ze zooveel mogelijk ook zelf wil gaan zorgen. Daarom is het zoo noodig, dat thans andere middelen beschikbaar worden gesteld om de verschijning van „Contactblad“ te doen voortduren.

Uit eigen ervaring weet ik hoevelen het tot zegen was. Familieleden (naar de banden des Geestes gerekend zijn we dat allen!) van onze menschen in Indië: stelt het Contact-comité niet teleur! K. S.

PSALMBERIJMING.

De juist verschenen revisie-1948 van de psalmberijming van ds H. Hasper is voorzien van een voorwoord „ter begeleiding“, ondertekend door „de Deputaten der Generale Synode“ en „Het Bestuur der Stichting“.

Met „de Stichting“ is bedoeld de „Stichting tot verbetering van het Psalmgezag in de Gereformeerde Kerken in Nederland“, die het vorig jaar publiek uitsprak voor de beide gereformeerde kerkengroepen te willen blijven arbeiden.

Met „de Deputaten“ zijn de predikanten bedoeld, die terzake zijn benoemd door de Generale Synode (Zwolle 1946) van die Gereformeerde Kerken, welke geen nadere postale aanduiding achter haar naam voegen.

De tijdnood, veroorzaakt door de vele werkzaamheden voor deze uitgave, alsmede voor de organisatie van de daarnaar gepaard gaande conferentie te Woudschoten, moge voor den overigen zoo accuraten secretaris van genoemde Stichting een verontschuldiging zijn voor enkele minder gelukkige formuleeringen in het voorwoord „ter begeleiding“.

Uit dit voorwoord immers zou kunnen worden afgeleid, dat de Stichting uitsluitend werkzaam is voor die kerkengroep, wier deputaten onder het voorwoord staan vermeld; eveneens dat deze revisie alleen aan die kerkengroep zou worden aangeboden; ook dat de ondertekenaars alle tot bedoelde kerkengroep zouden behooren; en tenslotte dat zij de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken ignoreeren.

Gaarne zou ik er U met nadruk op willen wijzen, dat deze conclusies volkomen onjuist zijn. De „Stichting“, die verschillende leden der vrijgemaakte Gereformeerde Kerken geassumeerd heeft, werkt gelijkelijk voor de beide groepen Gereformeerde Kerken, welke sedert 1944 bekend zijn; zij heeft bij monde van haar voorzitter ter conferentie reeds uitgesproken, dat zij de bedoelde formuleeringen betreurt.

In afwachting van een door mij verzochte publieke rectificatie van het voorwoord door de Stichting zelve, zou ik U willen verzoeken om dit schrijven te publiceren in Uw blad, teneinde misverstanden te voorkomen of weg te nemen. Dit verzoek geschiedt in overleg met den voorzitter der Stichting, ds H. A. Munnik te Zwolle.

Ten overvloede wijs ik er U nog op, dat de titelpagina niet voor aansprakelijkheid van de Stichting doch van de „Administratie Geestelijke Liederen“ (de uitgeefster) komt.

D. W. L. MILO,
Lid van de „Stichting Psalmgezag“.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

DE ACHTERGROND VAN EEN RADICALE ONDERWIJSVERNIEUWING. III.

Geen waardeering voor Kerk, dogma, confessie
en de sacramenten.

Deze individualisten, die de religie innerlijk, z.g.n. geestelijk willen opvatten, hechten geen waarde aan een kerk, confessie, dogma, evenmin als aan de sacramenten. Christus stichtte immers geen kerk.¹⁹⁾ Hij riep zijn volgelingen op tot een nieuwe levenswijze, het bouwen van het Koninkrijk Gods hier op aarde. „De nieuwe Kerk, de geestelijke Kerk waarnaar wij zoeken, moet gebaseerd zijn op levende geest en scheppende kracht“.²⁰⁾

Wij hebben ook geen geloofsbelijdenissen noodig. Die zijn slechts historische illustraties van den grooten geestelijken strijd, mijlpalen in het ontwikkelingsproces der menschelijke ziel.²¹⁾

Geen confessie, maar de vrije, individuele geloofs-overtuiging. Want, „de mens, die werkelijk eerlijk godsdienstig wil zijn, die werkelijk Christus wil vol-

¹⁹⁾ id. bl. 21. ²⁰⁾ id. bl. 23, 24 ²¹⁾ id. bl. 16.

gen, moet vrij zijn te geloven wat hij in zijn diepste wezen weet waar te zijn“.²²⁾

In plaats van het dogma moet komen de ervaring. „Niet het zich houden aan allerlei leerstukken, doch een innerlijke, herscheppende ervaring van God“, was het levenswoord van George Fox.²³⁾

Volgens de Quakers zou Luther ook dien weg ingeslagen zijn, maar in het verloop der Reformatie kreeg het oude dogma van de Kerk weer de overhand. Fox ging niet den weg van Luther maar van Jacob Boehme.

Wat de sacramenten betreft, die waren volgens Fox evenals de dogma's en confessies dood hout uit de woestijnperiode der kerk.²⁴⁾ Niet doop en avondmaal, maar de voetwassching (Joh. 13) is hem een sacrament. Evenwel niet om die als een ceremonie te herhalen, maar om de diepere geestelijke betekenis ervan in praktijk te brengen.²⁵⁾

Beroep op het evangelie van Johannes.

Deze menschen van de innerlijke, geestelijke religie vonden in 't Johannes-evangelie „het charter van hun geloof“. De groote woorden waarin zij aan hun godsdienstig leven uiting geven, zijn alle uit het vierde evangelie afkomstig: licht, waarheid, leven, liefde, geest, weg.

De kern van hun geloof vinden zij in Joh. 4:24: God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. Hun toekomstverwachting in Joh. 16:13: Wanneer de Geest der waarheid gekomen zal zijn, zal Hij u leiden in alle waarheid.

Het Christendom, meent de Quaker, is geen godsdienst van bevelen en ordinantiën, maar van leven en geest.

Dat meent hij te vinden in het Johannes-evangelie²⁶⁾, „het lieflikske evangelie der mystiek“.

De kern van het Christendom vindt hij uitgedrukt in het gesprek over het brood des levens (Joh. 6), waarin werd uiteengezet volgens hem, „hoe een beperkt menselijk leven deel kon hebben aan het goddelijk Leven“ en dat was voor hem de belangrijkste vraag, die er ter wereld kon bestaan.²⁷⁾ Christus roept hier op tot een nieuw en hooger leven. De Quaker ziet in hem niet den Messias, die voldoening schenkt aan Gods geschonden recht, maar „Eén, die in menselijke gestalte, gelijk wij zelve, Zijn leven schenkt aan de menschen, opdat zij daaruit zullen leven, ons een levensweg openbaart, dien wij allen kunnen inslaan, ons een liefde toont, waaraan wij allen deel kunnen hebben; als Eén, die door Zijn geest in ons tot een levende kracht kan worden, zoodat Zijn leven wordt overgedragen op en voortgezet in ons“.²⁸⁾

In het Johannes-evangelie meende hij te vinden „hoe het menschenleven door de Geest kan worden opgestuwd tot een goddelijk peil“²⁹⁾, „dat een gebrek-kig mens levend orgaan wordt voor het goddelijk leven“.³⁰⁾

Monisme der Quakers.

Dat deze opvatting weinig met schriftuurlijk Christendom te maken heeft blijkt ook uit de monistische denkwijze der Quakers. Want volgens Rufus Jones „is de verdeling van het universum in twee streng gescheiden werelden, een ongoddelijke helft hier beneden, waar wij wonen, en een bovennatuurlijke helft, daarginds, waar God woont in verre en eenzame glorie, 'n primitieve en middeleeuwsche opvatting“.³¹⁾

De Quakers waren op grond van hun ervaring overtuigd, en zijn nog altijd overtuigd, „dat dit kleine beekje van ons eigen individuele leven ergens op de een of andere wijze in verbinding staat met de Oceaan des Geestes, van welks getijden wij de weerslag ondervinden en die ons de golfslag der eeuwige werkelijkheid doen gevoelen. De stroming gaat in beide richtingen en het zoeken komt van beide kanten. Wij trachten boven ons kleine, gebrekkige leven-tje uit te komen en pogen in contact te komen en verbinding te onderhouden met het goddelijk getijde, en het Centrale Leven in het hart der dingen stuwt steeds weer onze levens binnen“.

De Quaker gaat uit van het geloof, „dat wij allen in contact staan met een dieper Leven en in verbinding staan met die eeuwige zee, waaruit wij zijn voortgekomen“.³²⁾

De Quaker-wijdingssamenkomst.

Hiervan uitgaande is de godsdienst der Quakers „in de eerste plaats gericht op de cultivering en de ontwikkeling van het innerlijk leven en op dit onmiddellijk contact met God. Zij zoeken die mystieke ervaring in de z.g. Quaker-wijdingssamenkomst, die in haar zuiverste vorm de kern en de grondslag vormt van heel het leven der Quakers“.

„De samenkomst wordt gehouden op de basis van geestelijke democratie, en indien al gesproken wordt, heeft iedereen het recht dit te doen“.³³⁾

In den regel begint men met stilte. Deze periode van afwachtend zwijgen is een „zich concentreren en naar de diepte afsteken“. Na dezen zelfinkeer ervaart men volgens Jones, „collectief een hogere tegenwoordigheid, een gevoel van eerbied en ontzag, en een zich

²²⁾ id. bl. 15. ²³⁾ id. bl. 61. ²⁴⁾ id. bl. 91.
²⁵⁾ id. bl. 92. ²⁶⁾ id. bl. 102. ²⁷⁾ id. bl. 94.
²⁸⁾ id. bl. 95. ²⁹⁾ id. bl. 96. ³⁰⁾ id. bl. 95.
³¹⁾ id. bl. 70. ³²⁾ id. bl. 71. ³³⁾ id. bl. 71, 72.

gezamenlijk uitstrekken om in aanraking te komen met het uitstromende Leven des Geestes. Het is een mystische groepservaring van een milde en onextatische soort. Er ontstaat een eenheid waardoor allen gedragen worden“. In deze samenkomsten voelt men „de stroom van den levenden Geest onder de oppervlakte der zwijgende vergadering ruisen“.³⁴⁾

Wel ver is deze pantheistische mystiek van 't eenvoudige Schriftgeleef verwijderd. Want de Geest bindt Zich aan Zijn Woord. En hier wordt de grens tusschen Schepper en scheppel uitgewischt, want, zegt Jones: „Overal, waar geestelijke werkingen openbaar worden werken God en mens samen en vormen een eenheid, zoals de holle en bolle kant van een cirkel-boog beide onverbrekkelijk met de cirkel verbonden zijn“.³⁵⁾

De Quaker-zaken-vergadering.

Naast de wijdingssamenkomst is er ook nog de Quaker-zakenvergadering, waarop men de zakelijke aangelegenheden afdoet. Ze begint en eindigt eveneens met een periode van stilte, soms gevolgd door gebed. Men tracht er de zaken af te doen „op het hoge geestelijke peil, dat de wijdingssamenkomst kenmerkt“.³⁶⁾

Hef gaat daar zeer democratisch toe. Een voorzitter is er niet, alleen een schrijver.

„Ieder kan vrijuit zijn mening zeggen. Tenslotte tracht de schrijver het gevoelen der vergadering te formuleren. Is er eenheid op dat punt, dan is de zaak afgedaan en kan een volgend punt aan de orde gesteld worden. Van een minderheid en een meerderheid kan hier feitelijk niet gesproken worden, want de groep als geheel tracht steeds om tot overeenstemming te komen“.³⁷⁾

Het is deze methode, die Kees Boeke heeft overgenomen voor zijn Bespreking in de Kindergemeenschap. Rotterdam. F. GROENENDIJK.

³⁴⁾ id. bl. 73. ³⁵⁾ id. bl. 77. ³⁶⁾ id. bl. 83.
³⁷⁾ id. bl. 84.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

NOGMAALS HET RAPPORT BEDRIJFSORGANISATIE: HET VERWEER VAN MR. K. GROENI

[Opmerking vooraf: „s.i.e.k.“ wil zeggen: soeveriniteit in eigen kring. Redactie.]

In „Nederl. Gedachten“ van 22 Maart j.l. wijdt mr Groen een vrij lang artikel aan mijn bespreking van het Rapport Bedrijfsorganisatie, opgenomen in „De Reformatie“ van 14 Febr. Hij put daarbij grotendeels uit een brief dien ik over deze aangelegenheid richtte tot het bestuur der plaatselijke kiesvereniging.

Voor het belang van de zaak ga ik thans het verweer van mr Groen toetsen; uiteraard is het niet mogelijk bij elken zin stil te staan.

1. Mr G. vindt critiek als de mijne welkom, inzonder die plaatst voor de noodzaak om de grondbeginselen te toetsen aan de Schrift; doch hij acht tegelijk deze critiek laakbaar, allereerst omdat ze schijnt te vergen, dat geen A.R. rapport mag aanvangen zonder opnieuw verantwoording te doen van de aan dat rapport ten grondslag liggende algemeene beginselen.

Pardon, iets dergelijks is door mij heelemaal niet ge-vergd. Het Rapport zelf begon ongevraagd verantwoording te doen van het beginsel der s.i.e.k. als al gemeen gezichtspunt van waar uit de A.R. het vraagstuk der B.O. moest bezien. Waarom de Commissie het noodig achtte zoodanige verantwoording te doen, weet ik niet en beoordeel ik evenmin. Doch nu de Comm. zelf, zonder eenigen aandrang mijnerzijds, in een publiek rapport rekenschap gaf van de algemeene beginselen, was het mijn recht en plicht om die verantwoording op haar juistheid te onderzoeken. Mr G. moet de zaken niet op den kop zetten.

2. Ook acht hij de critiek laakbaar, omdat ze de prolegomena, d.w.z. de aan alle latere ten grondslag liggende beschouwingen, dispuabel en discutabel stelt. M.a.w. hij vindt het verkeerd dat ik meen, dat over de z.g. „beginselen“ gediscussieerd en gediscuteerd mag worden en móet worden. Dit is volgens hem een specifiek Calvinistische zonde van on dankbaarheid jegens wat God ons wilde schenken in onze voorgangers. Logisch had Mr G. nu moeten vervolgen: dus mag over s.i.e.k. niet meer worden gedebatteerd, omdat dit een geschenken is van God. In plaats daarvan komt er echter dit: „ik bepleit geenszins canonisatie der leringen van Calvijn of Kuyper“. Juist, mr G. Dat betekent om nu maar bij de kwestie te blijven (ik voel heelemaal geen lust met U te praten over de fouten van Datheen; dat leidt de aandacht maar af; laten we bij de zaak blijven), — ik zeg: als U van oordeel is, dat Kuyper's denkbeelden over s.i.e.k. niet gecanoniseerd dienen te worden, dus niet gezaghebbend zijn, dan acht ook U die opvattingen dispuabel. Alles wat niet canoniek is, is dispuabel. Maar als U zelf van oordeel is, dat over de s.i.e.k. rustig gediscuteerd mag worden, waarom acht U het dan in mij